

רפו. הוא היה אומר, אורח טוב מה הוא אומר: כמה טרחות טרה בעה"ב לפני כו', אורח רע מהו אומר: מה טרחות טרה בעה"ב זה כו'. מפני שישנם בעולם אנשים בעלי יאוש וספק המדברים תועה¹ על ההשגחה העליונה ומוציאים בעולם רעות רבות, ועל פי דבריהם ישפל רוח האדם ויאבד את ישרו וטוהר לבבו ויראת ד' תלך תמס²

מקרבו, ע"כ למען לא יתפתה האדם לטענותיהם הכוזבות, יצייר כי באמת היאוש והתשקפה כעין רעה על המציאות, והבטחון וההשקפה בעין טובה, שניהם אינם כאים לאדם ע"פ חילוקים בשכל החיצוני המופשט כ"א הדבר תלוי בתכונת הנפש, הטובה היא אם רעה³. כי כמו שאנו רואים במקרים הקטנים, שהאורח הטוב יצייר את טובו של בעה"ב, ואין בזה מן השקר כלל, כי המסתכל בעין טובה, ימצא באמת את הצדדים הטובים שמחייבים אותו להכיר טובה ולקנות אהבה וקורת רוח מבעה"ב. וכיון שנפשו טובה הרי הוא מוצא לפניו גבון לדרך לכף זכות⁴ וכף צדק, שיודע בעצמו מדת טובו, שאלמלא ה' הוא בעה"ב מכניס אורחים, אם יהי בידו ה' מקבלם בסבר פנים יפות⁵ בשמחה ובעין יפה. א"כ גם בעה"ב זה ודאי טרח ג"כ הכל בשבילי, מפני שהתכונה הטובה של אהבת רעים היתה כדאית להכריעו לכל אלו המעשים.

אבל האורח הרע, שאינו מצייר בגפשו עושה טוב באמת, לא יוכל לצייר ציור הגון וטוב ומחפש צדדים להקטין את הרושם הטוב, ואם ימצא צדדים ליחש לרע מיחשם. כן נפש צדיק הזכה, המוכנת לעשות טוב, תשקיף על ההשגחה האלהית בעין טובה, כי מנפשו יחזה שרצונו רק להיטיב. ומגן נמצא בנפשו הכשרון הזה; אם לא מאור העליון הטוב והמטיב. ע"כ יהי כטוח כי הכל נעשה לטוב, והרעות המתרגשות בעולם יש להן אחרית טובה, וממילא ישמח בחייו, ויהי עובד ד' באמת ולבו טוב על הכריות. והנפש הרעה שלא תוכל לצייר פ"א רק רע, תשקיף ג"כ על העולם בעין רעה, ותחיש מכל צדדי החיים שתוכל לדרך אותם לרעות ולהקטין את הטובות בקטנות ערך. ונתנה הבחירה הזאת ביד האדם, כדי שתהי מקושרת בעקב הנפש הטובה ג"כ עריבות החיים ושקטת הלבבות בעוה"ז. ומטובת העין לגבי ההשגחה העליונה תבא ג"כ טובת עין אל הכריות באהבה ושלוה. ואמר שבעל העין טובה יגדיל כל פעל, לפי התכונה האנושית המתחשבת

לשירה מתוך עונג והרחבת הרצת על מחזה מעשי ד' הנהדרים: "מה גדלו מעשיך ד'⁶", "במעשי ידיך ארנן"⁷. והשירה הרי היא ג"כ יצירה נפשית הוכנה לענג את האדם בעונג רוחני, להרבות ששונו וטובו. והמביט בעין יפה יראה טוב גם כחלק השירי, גם כמה שהרמיון יוכל להיות נהנה ממנו ג"כ יודה ע"ז לד' חסדו שיצר את העולם באופן הגון כזה, שיש ג"כ מקום להנאות עדינות ונעלות ע"י כח השירה, "זכור כי תשגיח פעלו אשר שורדו אנשים"⁸. אמנם בעל עין הרע, לא די שלא תהי נפשו ישרה בו להתענג מחלק השירי שבמציאות, כ"א גם מה שראוי מצד החכמה לאהוב ולכבד ג"כ לא יראה, ויראה תמיד באנשים רעות וחשדים, והצדדים הטובים יסתיר. ע"כ יטיל אימה על הכריות, "יראוהו אנשים לא יראה כל חכמי לב"⁹, כי את הכל יבקך מצד עינו הרעה, וירומם את צדדי השלילה המגלים הקלון ומכסים את הזוהר וההוד שבמעלות הנפשיות הקרובות אל חוגו. ומתוך התוצאות שבאלו שתי הנטיות, נבין שהדרך האמתית שעליה ובגללה נוצר האדם, היא להיות בעל עין טובה נגד המקום ונגד הכריות, ולקנות בגפשו מושגי יושר של הכרת טובה לאדון כל ב"ה, "והתענג על ד' ויתן לך משאלות לבך"¹⁰. ומתוך העין הטובה יבא כל טוב, וממנה יוצאת ואליה שבה מרת הסבלנות המשובחת, אותה שהיא משכללת את העולם ומביאה אותו לשכלולו. לא הסבלנות המביאה לעקירת כל טוב מן העולם כשביל הפוזיות שבה, כי הסבלנות הרעה באה מתוך ההחלטה הריקניו(ות) שהכל שמם והכל ריק ואין יתרון לתכונה על תכונה, מתוך שכל הנטיות האנושיות וכל המציאות בכלל הכל הבל, זאת הסבלנות היא מבלה עולם, וכאה מעין רעה, כ"א סבלנות טהורה מפני ההכרה האמתית איך יד ד' אוחזת בכל ההפכים לתקנם, לקשרם ולאחדם, ע"י תיקוני כל חסרונותיהם, למען יצא לפעלו, אדם מתוקן ומשוכלל, המוצא את נפשו ישרה, וכל חפציו הגשמיים והרוחניים עומדים לפניו כרכ הוד והודר ושליומת מרובה, סבלנות המוסיפה יראת שמים ויראת חטא עם אהבת ד' ואהבת הכריות היותר שלמה ומפוארה. זה כל האדם¹¹.

(17) איה דבא ד, סו. 104